

Gruzijas simtgade

Valsts prezidents Raimonds Vējonis no 2018. gada 25. maija līdz 28. maijam darba vizītes ietvaros apmeklēja Tbilisi, kur piedalījās Gruzijas simtgadei veltītajos svinīgajos pasākumos.

vērtības – brīvība un vēlme pašiem lemt savas valsts likteni, kas mūs iedrošina ik dienas strādāt, lai stiprinātu mūsu valstis un vairotu mūsu tautu labklājību,” uzsver Valsts prezidents.

“Latvijai un Gruzijai ir vienas

president.lv

“Mūsu valstu un nāciju likteņos ir daudz kopīga – esam piedzīvojuši padomju okupācijas jūgu, reizē atgūvām valstisko neatkarību, bet pēdējās desmitgadēs sastopamies ar līdzīgiem izaicinājumiem un tos pārvaram. Mana dalība šajās svinībās ir apliecinājums mūsu valstu un tautu draudzībai un savstarpējai sapratnei,” uzsvēra Valsts prezidents Raimonds Vējonis, 2018. gada 26. maijā, uzrunājot klātesošos Gruzijas simtgadei veltītajā svinīgajā pasākumā Brīvības laukumā Tbilisi. Foto: Prezidenta kanceleja.

Lasītāju ievērībai: Austrālijas Latvietis neiznāks 20. un 27. jūnijā.

Rakstus gaidām līdz 10. jūnijam.

Red.

Cilvēkus ar pasaules pieredzi Latvijā īsti negaida

Austrālijas latvietis tehnisko zinātņu doktors KĀRLIS AGRIS GROSS, pirms desmit gadiem pārceļoties uz Latviju, bija domājis, ka viņa atbraukšana būs tāds kā reintegrācijas process, kurā ārzemnieki saņem atbalstu, lai nodotu tālāk tās zināšanas, kas iegūtas pasaules universitātēs. Bet izrādījās, ka Latvijā nav zinātnes projektu, lai iesaistītu cilvēkus no ārvalstīm, nav finansējuma. Tā nav prioritāte, cilvēkus ar pasaules pieredzi Latvijā īsti negaida, secina zinātnieks, neatmetot domu, ka spēs sistēmu izkustināt un kaut kas mainīsies.

ĪSUMĀ

- Attīstītajās valstīs ir stabils finansējums zinātnei un var strādāt pat septiņas dienas nedēļā, ja tā izvēlas. Latvijā nav izstrādāts modelis, kā zinātniekus nodarbināt pilnu laiku.

- Ir tik daudz projektu, nauda ir apgūta, bet ko mēs varam parādīt, kāds ir rezultāts?

- Man visvairāk rūp, un tas mani šokē, ka latvieši ļoti maz koordinē projektus ar ārzemniekiem. Tas nozīmē, ka viņi neuzņemas vadību, ka latvieši vēl ir izpildītāji, nevis vadītāji.

- Mums ir jāmet viss gaisā un jāskatās, kā tas viss nolaižas. Ideālā gadījumā viss jāoptimizē.

Esat dzimis un audzis Austrālijā, pirms desmit gadiem nolēmāt ar ģimeni pārcelties uz Latviju. Vai tiešām bija tik vienkārši, kā sakāt kādā TV raidījumā: “Paskatījamies ar sievu viens uz otru un nolēmām: braucam!”?

Ārzemju latvieši jau dzīvoja ar domu, ka atgriezīsies Latvijā. Pēc kara latvieši sanāca kopā, izveidoja savu sabiedrību, turpināja ļoti aktīvi dažādas kultūras un citas tradīcijas. Mani vecāki bija ļoti integrējušies latviešu sabiedrībā. Līdz ar to es arī biju ievilkts iekšā. Es Austrālijā dzīvoju tādā kā mini Latvijā, jo 80% sava laika pavadīju latviešu sabiedrībā. Austrālijā latvieši aktīvāk sanāk kopā un piekopj latviešu tradīcijas nekā citās valstīs dzīvojošie tautieši, kas varbūt vairāk integrējās mītnes valstī.

Visa mūsu domāšana un audzināšana bija izkopt latvietību, lai tad, kad Latvija būs brīva, brauktu atpakaļ. Uz Latviju pirmoreiz atbraucu 1989. gadā,

Kārlis Agris Gross: “Ko es sagaidu Latvijā? Nedrīkstam cīnīties par savu mazo vietni. Latvija ir tik ļoti maza, nedrīkst skaldīt mazās grupiņas. Jāsastrādājas kopā, un tikai tad būs lielāki panākumi. Un uz to es ļoti ceru.” Foto: Aiga Dambe, LV portāls.

neatkarība vēl nebija atgūta, satiku meiteni, kas tagad ir mana sieva. Nostrādāju Rīgas Tehniskajā universitātē (RTU) astoņus mēnešus un sapratu, ka neesmu gatavs strādāt Latvijai un Latvijā, jo man nav to zināšanu, pieredzes. Es toreiz vienā intervijā teicu, ka man jāiegūst vismaz 10 gadu pieredze, lai varētu atgriezties. Tā visas šīs lietas sakrita kopā. Saņēmu doktora grādu (PhD) ASV, tad strādāju Somijā, Francijā, Austrālijā (Sidnejā un Melburnā). Gaidīju pareizo laiku, kritisko brīdi, lai atgrieztos, jo vienmēr bija situācijas, kad atkal pavērsās jaunas iespējas.

Jūs esat netipisks zinātnieks, jo daudzi pārsvarā brauc prom, sakot, ka te nav ne tādu finansu iespēju, ne kontaktu loka. Vai plašajā pasaulē tomēr zinātniekiem nav vieglāka dzīve, vairāk finanšu līdzekļu pētniecībai?

Pilnīgi piekrītu. Ir daudz vairāk iespēju un daudz vieglāk iekļauties lielākā zinātnieku sabiedrībā. Attīstītajās valstīs zinātnei ir stabils finansējums un

var strādāt pat septiņas dienas nedēļā, ja tā izvēlas. Latvijā nav izstrādāts modelis, kā zinātniekus nodarbināt pilnu laiku.

Austrālijā strādāju kā akademiķis, lasīju lekcijas un papildus veicu zinātnisko darbu. RTU brīvo vietu bija ļoti maz, nevarēju lasīt lekcijas, t.i., sniegt visas tās zināšanas, kuras biju ieguvis ārzemēs. Vietējā sistē-

ma ir smaga, ir jāsaprot, kā tā strādā un kā tai tikt cauri, lai gūtu panākumus. Latvijā mūri ir ļoti stipri, neelastīgi. Vēl joprojām nekustīgi. Sistēma nemainās. Pensionāri izglīto jaunos, un viņi nav pietiekami augstā līmenī, jo pasniedzējiem nav zinātnisko rādītāju, kas ir ļoti būtiski.

Kāpēc sistēma to pieļauj?

Ir senāti, kurus veido apmēram 120–150 zinātnieki, kas vēlē rektoru. Kā vadība var kaut ko mainīt? Sistēma pašos pamatos ir ārā metama. Man nebūtu nekā pret vadītāju ar virzību uz brīvību, kam būtu redzējums, saprašana, kas ir jādara.

Iepriekšējais izglītības ministrs Robert Čīlis gribēja gāzt visu sistēmu, gribēja piespiest pārdomāt. Bet cilvēki uzreiz kļuva nemierīgi, jo jūta, ka var zaudēt savu vietu. Bet zinātniekam vienmēr ir jābūt gatavam, ka viņš tiks izkustināts no vietas. Zinātnieka darbs ir visu laiku risināt ko jaunu. Bet cilvēkiem ir bailes: ja izjauktu sistēmu, būtu konkurss un kaut kas mainītos, viņi droši vien netiktu iepriekšējās vietās.

Kad pērn saņēmt balvu “Laiks Ziedonim”, iepazīšanās filmiņā par jums bija teikts: redzējāt, ka te pēc zinātniskiem darbiem top tikai atskaites, ne publikācijas. To, ka jaunajiem pētniekiem ir nepieciešama palīdzība zinātnisko publikāciju veidošanā. Ar to tad arī sākāt?

(Turpinājums 8. lpp.)